

ЗБІРНИК ПРАЦЬ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ «СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ БІОМОРФОЛОГІЇ» ПРИСВЯЧЕНОГО 125-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА ГРИГОРОВИЧА КАСІЯНЕНКА

КИЇВ – 2026

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Department of Vertebrate Biomorphology named after acad. Volodymyr G. Kasyianenko

CONFERENCE PROCEEDINGS

THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC SEMINAR

«CONTEMPORARY ASPECTS OF EVOLUTIONARY BIOMORPHOLOGY»,

DEDICATED TO THE 125TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF ACADEMICIAN VOLODYMYR H. KASYIANENKO

Kyiv – 2026

Сучасні аспекти еволюційної біоморфології. Збірник тез Міжнародного наукового симпозіуму, присвяченого 125-річчю з дня народження академіка В. Г. Касьяненка, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, 12 листопада 2026 року. – К., 2026. – 164 с.

Збірник тез укладено за матеріалами Міжнародного наукового симпозіуму, присвяченого 125-річчю з дня народження академіка В.Г. Касьяненка. Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів та практичних фахівців.

Редакційна колегія: Мельник О.П. – д-р вет. н., професор (голова), ***Oleg P. Melnyk*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (head)*; **Рудик С.К.**– д-р вет. н., професор, (співголова оргкомітету) ***Stanislav K. Rudyk*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (Deputy Chairman of the Organizing Committee)*; **Мазуркевич Т.А.**– д-р вет. н., професор (секретар**),** ***Tetyana A. Mazurkevych*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (Secretary. Members of the organizing committee)*; **Єнчу В. З.** – д-р хаб. вет.-мед. н., проф. (Молдова), ***Valery Z. Yenchu*** *– Dr. Hab. Vet.- Med. Sciences, Prof. (Moldova);* **Спатару Міхаела-Клавдія** – д-р вет. н., професор (**Румунія)**; ***Mihaela-Claudia Spataru*** *- Dr. Vet. Sciences, Professor (Romania);* **Мельник Олексій Олегович** – к. вет. н, доцент; ***Oleksiy O. Melnyk*** *– Cand. Vet. Sciences, Associate Professor.*

© НУБіП України, 2026
© Автори, 2026

ЗМІСТ

Мельник О. П. Володимир Григорович Касьяненко ……..... 9
Аппельханс О. Л. тези звіту виконувача обов'язків президента наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України Олени Аппельханс про роботу товариства з 2022 р. по 2026 р. …… 16
Бевз О. С., Ільніцький М. Г., Дудка В. Б., Сокольський В. П. Особливості ранної репарації переломів кісток свійських та диких птахів …… 17
Білаш С. М., Шевченко К. В., Мамай О. В., Коваль Я. В., Сосєдка Д. Ю. Методологічне обґрунтування комплексного використання панелі імуногістохімічних маркерів для визначення стану клітинної і гуморальної відповідей після тривалої дії комплексу харчових добавок …… 19
Богомолова П. В., Стегней Ж. Г. Морфологія тимуса і клоакальної сумки гусей …… 21
Ванін М. О., Мазуркевич Т. А. Методи дослідження мікроскопічної організації селезінки мурчака *Cavia porcellus* ….. 23
Ванін М. О., Мазуркевич Т. А. Морфологічні та гістологічні особливості селезінки дегу (*Octodon degus*) у порівнянні зі щурами та морськими свинками …… 25
Галюк У. М. , Мота О. М. На шляху до утвердження сучасної української анатомічної термінології: внесок професора Михайла Нетлюха і академіка Володимира Касьяненка …….. 28
Головня К. М., Мазуркевич Т. А. Гістологічна будова гематоенцефалічного бар'єру …… 31
Горальський Л. П., Сокульський І. М., Колеснік Н. Л., Дунаєвська О. Ф. Сучасні морфометричні підходи до кількісної оцінки кардіоміоцитів із використанням запатентованих розробок …….. 33
Гуральська С. В., Олішевський В. М., Кравчук О. І. Морфофункціональні зміни печінки у корів голштинської породи за поліморбідної патології …….. 36
Денисюк М. А., Король С. О., Рубленко А. М. Диференційований підхід до реконструктивно-відновного хірургічного лікування поранених із вогнепальними переломами довгих кісток та ушкодженнями периферичних нервів……... 38
Джура О. Р., Ященко А. М. Порівняльна морфологія кісткової та хрящової тканини морських свинок у віковому аспекті із використанням лектинової гістохімії …… 40
Друзь Н. В., Бокотько Р. Р., Котляревська М. С. Адаптивна еволюція, причини та наслідки наявності бакулюма у ссавців ….. 42

Жеребкін В. В., Шиян Д. М., Борзенкова І. В. Морфологічні зміни суглобових тканин при судинних захворюваннях нижніх кінцівок …… 44
Заїка С. С. Особливості техніки патолого-анатомічного розтину змій: методологічні аспекти та практичне значення …… 46
Івашкевич І. С. , Мазуркевич Т. А. Морфо-функціональна характеристика щитоподібної залози ……... 48
Ільніцький М. Г. Порівняльна рентгеноанатомічна характеристика грудного відділу хребта собак і котів у функціонально-морфологічному аспекті ……. 50
Кавун М. П., Шиян Д. М. Цифрові технології як інструмент дослідження та візуалізації пренатального морфогенезу нижньої щелепи людини ……... 52
Ковальчук В. В., Кот Т. Ф. Органометричні показники селезінки кісткових риб …….. 54
Колич Н. Б., Маленко С. В. Морфологічні критерії злоякісності меланоцитарних новоутворень у коней …… 57
Колич Н. Б., Полозенко В. О. Паранеопластичні синдроми за пухлин шлунково-кишкового тракту у собак і котів …… 60
Колич Н. Б., Полозенко В. О. Трихоепітеліома морських свинок (*Cavia porcellus*): морфологічні особливості та диференційна діагностика …….. 64
Кондаурова А. Ю., Яременко Л. М. Гетерохронія та нервовий гребінь як чинники еволюційної пластичності ембріогенезу хребетних …… 68
Король С. О., Подпрятов С. Є., Подпрятов С. С., Рубленко А. М., Грабовський С. Д., Лопаткіна К. Г. Умови здійснення електрозварювання сухожилків в стендових експериментах ……. 70
Кот Т. Ф., Сокульський І. М. Цифрові симулятори та інтерактивні моделі у викладанні морфологічних дисциплін ……. 72
Кривецький В. В., Кривецька І. І. Розвиток нервових сплетень у зародковому та передплодовому періодах онтогенезу людини ... 74
Куліковська А. О., Дишлюк Н. В. Анатомо-гістологічна характеристика тимусу гусей ……..... 76
Лєщова М. О. Вплив кемпферолу в раціоні на гістоморфологію грудного м'яза курчат-бройлерів …….. 77
Ломейко С. М., Пикалюк В. С., Федяєва С. І., Козак У. Я. Вікові та статеві особливості відносного вмісту жиру, безжирової маси та індексу вісцерального жиру за даними біоімпедансометрії ……. 79
Мельник О. О. Порівняльна біоморфологія плечового пояса коропоподібних риб ……... 81

Мельник О. О., Черевко В. І. Особливості будови м'язів плечового та ліктьового суглобів деяких представників ряду куроподібних ……... 83
Мельник О. П., Король С. О., Рубленко А. М., Шупик О. В., Подпрятов С. Є., Грабовський С. Д. Механічна підготовка та структурні зміни сухожилків при електрозварювальному з'єднанні в експерименті …… 86
Мельник О. П., Марченко О. В. Біоморфологічні передумови опорної та хапальної функцій пальців птахів ……... 87
Мельник О. П., Ткач Г. Ф., Гумінський Ю. Й., Стельмащук П. О., Залевський Л. Л. Роль українських учених-морфологів у проведенні X ребальзамування тіла М. І. Пирогова – історичне значення та наукові здобутки ……..... 89
Оліяр А. В., Логвінова В. В., Богомаз А. А. Зв'язок між масою тіла плодів собаки та морфометричними показниками органів грудної клітки у пренатальному онтогенезі …….. 94
Омельченко Г. О., Авраменко Н. О., Баландіна Н. А., Захарченко Н. Ю. Вплив одомашнення та здичавіння на зміну морфології кролів ……... 95
Павлунько В. Г., Мазуркевич Т. А. Клітинний склад лімфоїдної тканини імунних утворень кишечнику гусей ……... 98
Павлунько В. Г., Теплих Н. І., Омеляненко М. М., Мазуркевич Т. А., Піщанський О. В., Алєксеєва Г. Б., Бокотько Р. Р. Моніторинг губчастоподібної енцефалопатії великої рогатої худоби в україні: результати та перспективи ……. 100
Попадинець О. Г., Юрах О.М., Перцович В.М., Токарук Н. С., Соболь Л. В., Барчук Р. Р., Юрах Г. Ю., Пастух М. Б. Морфологічні особливості відновлювального періоду після ураження нирки глибокою гіпотермією …… 101
Савицький В. Л., Король С. О., Палій І. П. Експериментальне дослідження патогенетичних механізмів розвитку комбінованої холодово-механічної травми та їх фармакологічної корекції ……. 103
Свистак Н. В. Іригаційна вакуумна терапія у комплексному лікуванні поранених з бойовою травмою м'яких тканин кінцівок 105
Сірант О. Ю. Вплив експериментального синдрому виснаження надниркових залоз на гістологічну архітектоніку яєчників та яєчок щурів ……..... 107
Скачко С. М., Кущ М. М., Бирка О. В. Гістологічна характеристика та особливості диференціації епітелію слизової оболонки стравоходу єменського хамелеона (*Chamaeleo calyptratus*) ……... 110
Скрябіна О. М., Богданець О. А. Морфологічна пластичність кісткової тканини як механізм адаптації скелета до змін механічного навантаження ……..... 112

Стегней Ж. Г., Дишлюк Н. В. Внутрішньоорганні кровоносні судини грудної частини тимуса телят ……... 114
Стегней М. М. Наукові здобутки представника київської школи порівняльних морфологів України Мажуги П. М. ……... 115
Стравський Я. С., Федонюк Л. Я. Динаміка вмісту сечової кислоти у корів за мінерального дефіциту та післяродових ускладнень ……..... 118
Ткаченко М. В., Ткаченко І. Г. Анатомо-морфологічні чинники розвитку раннього дитячого карієсу за умов низького рівня комплаєнсу …….. 119
Уваєв Б. С., Ритікова Н. В., Яременко Л. М. Гістологічна оцінка ефективності метформіну при ішемічно-індукованій дисфункції яєчок щурів через 4 тижні після початку експерименту …….. 121
Усенко С. І. Морфологія шлунка казарки канадської (*Branta canadensis*) …….. 123
Федонюк Л. Я., Гливка Н. Б., Ковальська О. Б. Ефективність препаратів кверцетину за умов ураження нирок при експериментальному цукровому діабеті з ожирінням ……. 125
Хижняк П. О., Мазуркевич Т. А. Морфофункціональна характеристика лімфатичних вузлів ……..... 128
Челпанова І. В., Масна З. З. Дослідження ефективності кальційфосфатного композиту в стимуляції посттравматичного остеогенезу за даними рентгенденситометрії та атомно-абсорбційного аналізу …… 130
Шатковська О. В., Ґхазалі М. А. Варіації темпів росту функціональних модулів птахів в онтогенезі ……... 133
Borșeri M., Cherșunaru A.-A., Hrițcu T. D., Spataru M.-C. Beyond the cephalic index: radiographic characterization of cranian morphometric variation in dogs …… 133
Botnari T. C., Zorina Z. A., Babuci A. P., Catereniuc I. M. Angular and topographic parameters of the accessory renal artery ….. 137
Botnari T. C., Zorina Z. A., Babuci A. P., Catereniuc I. M. Accessory renal arteries, imaging study …… 141
Duro S. Morphological and morphometric characteristics of the ethmoid bone in the european bager (*Meles meles*) in Albania …….. 142
Dziki K. A multiple-aspect approach to monitoring stress in wild animals ……..... 143
Enciu V. Z., Enciu E. V. Morphological and histopathological features of the digital vasculature in bovine claw disorders ……... 146
Glińska-Suchocka K., Jankowski M., Spużak J., Kubiak K., Kubiak-Nowak D. The usefulness of shear wave elastography (SWE) in the diagnosis of liver cirrhosis in dogs: preliminary clinical findings 149

Granizo B., Oster N., Czerniawska-Piątkowska E., Melnyk O., Kostiuk V. Essential oils in livestock production: effects on animal health, intestinal morphology, reproduction and production efficiency 151
Jankowski M., Spużak J., Glińska -Suchocka K., Kubiak-Nowak D., Kubiak K. Gastric carcinoma in a cat – a case report ……..... 153
Kubiak-Nowak D., Hebel M., Wolska W., Jankowski M., Kubiak K.,' Spużak J., Glińska-Suchocka K. Computed tomography in the diagnosis of canine intervertebral disc extrusion (Hansen type I): a case report ……..... 155
Mańkowska D. Ageing together. Access to veterinary care for older companion animal owners through a one health lens …… 156
Mańkowska D. Local veterinary partnerships from a social and solidarity economy perspective ……..... 158
Sapoznikov O., Paral V., Tichy F. In memoriam of prof. Mudr. Drahomir Horky, drsc. …… 160
Spużak J., Jankowski M., Kubiak K., Glińska-Suchocka K., Kubiak-Nowak D. Endoscopic examination of the respiratory and digestive tracts in french bulldogs – assessment of abnormalities ……. 163

У тварин 2-ї групи (з дефіцитом мінералів та субінволюцією матки) зафіксовано суттєве підвищення концентрації сечової кислоти порівняно з контролем: 1–7 доба: зростання на 12,99 %; 8–14 доба: зростання на 57,46 % ($P \leq 0,01$); 15–21 доба: зростання на 69,32 % ($P \leq 0,001$).

Отже, незбалансований за макро- та мікроелементами раціон корів у стійловий період призводить до ендогенного дефіциту Фосфору, Кобальту, Мангану, Купруму і Цинку, що провокує розвиток субінволюції матки. Вірогідне підвищення рівня сечової кислоти у плазмі крові хворих тварин на 8–21 добу після отелення свідчить про інтенсифікацію розпаду нуклеопротеїнів (унаслідок деструкції ДНК ядер клітин) та перебіг вираженого запального процесу в дітородних органах. Отримані дані підтверджують ефективність використання сечової кислоти як діагностичного маркера післяродових патологій.

АНАТОМО-МОРФОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РАННЬОГО ДИТЯЧОГО КАРІЄСУ ЗА УМОВ НИЗЬКОГО РІВНЯ КОМПЛАЄНСУ

М.В. ТКАЧЕНКО, І.Г. ТКАЧЕНКО
mv.tkachenko@khimu.edu.ua
Приватний вищий навчальний заклад «Харківський міжнародний медичний університет»,
Харків, Україна

Фізіологічний стан жувального апарату дитини безпосередньо забезпечує правильний розвиток лицьового скелета. Збереження анатомічної форми та мікроструктури тимчасових зубів є ключовою умовою для формування гармонійної та функціональної щелепно-лицевої системи, тому першочерговим завданням дитячого стоматолога є їхнє збереження. Водночас специфічні вікові біоморфологічні особливості тимчасових зубів суттєво обтяжують патогенез раннього карієсу. Ситуацію ускладнює поширена в дитячій стоматології проблема відсутності комплаєнсу між маленьким пацієнтом і лікарем. Поведінковий спротив дитини перешкоджає проведенню якісних гігієнічних та лікувальних заходів, що стає додатковим тригером для активної деструкції твердих тканин.

Тимчасові зуби мають низку анатомічних відмінностей від постійних, які зумовлюють їхню високу вразливість до демінералізації. Насамперед, це стосується товщини твердих тканин: емалево-дентинний шар у тимчасових зубах значно тонший. Сама емаль характеризується низьким рівнем початкової мінералізації та високою призматичною

пористістю. Дентин, у свою чергу, має широкі та короткі канальці, що суттєво підвищує його проникність. Крім того, об'єм пульпової камери тимчасового зуба є відносно великим, а роги пульпи розташовані близько до емалево-дентинної межі. Ці морфологічні ознаки обумовлюють стрімкий перебіг каріозного процесу та швидке поширення інфекції у порожнину зуба [1, 2].

За умов стійкої відсутності співпраці з дитиною формується патологічне коло, яке активує зазначені анатомічні ризики. Неможливість регулярного механічного руйнування карієсогенної біоплівки призводить до хронічного накопичення мікробного матриксу та постійної секреції органічних кислот. Через високу пористість і слабку мінералізацію емалі демінералізація швидко набуває дифузного характеру. Кислоти розчиняють тонкий емалевий шар, причому переважає горизонтальний шлях руйнування тканин - розвивається так званий циркулярний карієс.

Після деструкції емалі патологічний процес переходить на дентин. Завдяки великому діаметру дентинних канальців мікроорганізми та продукти їхнього метаболізму дифундують углиб із високою швидкістю, оскільки широкі канальці виступають прямими анатомічними шляхами для інфекції. Зважаючи на мінімальну товщину дентину та високе розташування рогів пульпи, каріозний процес за короткий термін досягає судинно-нервового пучка. Отже, біоморфологічні особливості дитячих зубів призводять до швидкої трансформації поверхневого карієсу у пульпіт чи періодонтит [3].

Надалі генералізована деструкція твердих тканин змінює анатомічну форму тимчасових зубів. Це спричиняє передчасну втрату висоти прикусу, порушує біомеханіку жування та деструктивно впливає на подальший морфогенез щелепно-лицьової ділянки.

Таким чином, анатомо-гістологічна будова тимчасових зубів робить їх вкрай чутливими до карієсогенних факторів. Низький рівень комплаєнсу пацієнта та незадовільна гігієна є пусковими механізмами для реалізації цих морфологічних ризиків. Поєднання цих чинників сприяє стрімкому руйнуванню зубного ряду, що необхідно обов'язково враховувати під час прогнозування та профілактики зубощелепних аномалій в онтогенезі.

Список використаної літератури

1. Gevkaliuk, N. O. , Nazarenko, I. V. Morphological structure of enamel caries in the dynamic process of demineralization and remineralization. Regulatory Mechanisms in Biosystems. 2023; *14*(3), 333–340. https://doi.org/10.15421/10.15421/022349

2. Thomas NA, T S, Thimmaiah C, Varghese P, Sabu N, Prince P P, Sasi AK. Comparative Evaluation of Deciduous and Permanent Coronal Caries Using Polarizing Light Microscopy and Scanning Electron

Microscopy. ScientificWorldJournal. 2025 Jan 7;2025:4431399. doi: 10.1155/tswj/4431399. PMID: 39816522; PMCID: PMC11732284..

3. Jiang W, Shen M, Wang J, Bian M, Zheng H, Zhou Z, Shi Y, Wu Z. Microstructures and mechanical characteristics of primary teeth affected by regional odontodysplasia. J Appl Oral Sci. 2026 Jan 12;34:e20250499. doi: 10.1590/1678-7765-2025-0499. PMID: 41538587; PMCID: PMC13124219.

ГІСТОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТФОРМІНУ ПРИ ІШЕМІЧНО-ІНДУКОВАНІЙ ДИСФУНКЦІЇ ЯЄЧОК ЩУРІВ ЧЕРЕЗ 4 ТИЖНІ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ЕКСПЕРИМЕНТУ

Б. С. УВАЄВ, Н. В. РИТІКОВА, Л. М. ЯРЕМЕНКО
uvaevb@gmail.com
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна

Актуальність. Хронічна гіпоперфузія головного мозку викликає глибокі системні метаболічні та нейроендокринні зсуви, що негативно впливають на репродуктивну систему через пригнічення осі «гіпоталамус–гіпофіз–гонади». Центральна ішемія індукує оксидативний стрес та апоптоз гермінативних клітин у звивистих сім’яних канальцях (ЗСК). Молекулярний маркер метаболічного контролю – метформін – демонструє плейотропні ефекти, проте його гонадопротекторний потенціал на ранніх термінах постшемічного періоду вивчений недостатньо.

Мета дослідження. Оцінити морфо-функціональний стан звивистих сім’яних канальців яєчок щурів за умов гіпоперфузії головного мозку та медикаментозної корекції метформіном через 4 тижні від початку експерименту.

Матеріали та методи. Експеримент виконано на білих щурах-самцях Wistar масою 180–220 г на початку експерименту. Тварин утримували на збалансованому раціоні віварію НМУ імені О. О. Богомольця при стандартному світловому режимі (12 годин – день, 12 годин – ніч). Дослідження проводили відповідно до Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, які використовуються для експериментальних та наукових цілей» (Страсбург, 1985). Моделювання хронічної церебральної гіпоперфузії здійснювали шляхом двосторонньої перев'язки загальних сонних артерій. Експериментальні тварини були розподілені на групи по 5 щурів: 1-ша – контроль, 2-га – гіпоперфузія без корекції, 3-тя – гіпоперфузія з патогенетичною корекцією метформіном (вводився перорально). Тварин виводили із експерименту надмірним введенням тіопенталу натрію. Забір матеріалу